

Nr 51.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1922 kl. 3 e. m.

Memorial i anledning av kamrarnas återremiss av punkt 2 (utrikesdepartementet) i statsutskottets utlåtande nr 3 A.

(1:a avd.)

I den till riksdagen den 7 januari 1922 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under tiden 1 januari—30 juni 1923 hade Kungl. Maj:t, i avseende å tredje huvudtiteln, under åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för förstnämnda dag, föreslagit riksdagen (punkt 2) att *dels* höja det i staten för utrikesdepartementet ingående förslagsanslaget å högst 40,000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare med 3,000 kronor till 43,000 kronor, *dels ock* för tiden den 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie förslagsanslaget till utrikesdepartementet, nu 470,000 kronor, med 236,500 kronor.

I sitt utlåtande nr 3 A angående regleringen av utgifterna under tredje huvudtiteln för tiden 1 januari—30 juni 1923 hade statsutskottet under punkt 2:o) med anledning av denna framställning hemställt, att riksdagen måtte *dels* för tiden den 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie förslagsanslaget till utrikesdepartementet, nu 470,000 kronor, med 236,500 kronor;

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om att de till kabinetssekreteraren nu utgående lösenavgifterna för passvisering skulle från och med den 1 april 1922 av honom till statsverket redovisas;

dels ock medgiva, att efter det omförmälda lösenavgift indragits till statsverket kabinetssekreterare, som vore gift, skulle fr. o. m. år 1923 äga såsom bidrag till representationskostnader åtnjuta ett årligt

belopp av 6,000 kronor, att utbetalas i den ordning, som beträffande lön vore stadgat.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hava båda kamrarna vid behandlingen av utskottets ifrågavarande utlåtande nr 3 A till utskottet återremitterat nämnda punkt.

Med anledning härav får utskottet anföra följande.

I fråga om nu förevarande anslag har allenast den förändringen av Kungl. Maj:t nu föreslagits, att i posten till avlöningar åt icke ordinarie personal, nu 40,000 kronor, äskats en förhöjning till 43,000 kronor, allt för helt år räknat. Denna höjning har förorsakats av att å departementets stat medel ansetts böra beredas för avlöning av en chaufför till en automobil, som år 1920 från statens handelskommission övertagits för regeringens och utrikesdepartementets räkning. Avlöningen till nämnda chaufför har hittills bestritts av huvudtitelns allmänna besparingar, varjämte kostnaden för automobilens underhåll och drift utgått från huvudtitelns anslag till skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m.

Anslaget till utrikesdepartementet har av Kungl. Maj:t föreslagits att för tiden den 1 januari—30 juni 1923 upptagas till hälften av det för helt år beräknade beloppet, 473,000 kronor, eller till 236,500 kronor.

Utskottet har icke funnit annan anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, än att det för anställande av en chaufför beräknade särskilda beloppet icke torde böra beviljas. Beträffande den hittills vidtagna åtgärden att av huvudtitelns allmänna besparingar bekosta chaufförens aflöning vill utskottet ej underlåta att framhålla, att densamma svårligen kan anses stå i god överensstämmelse med de i rikets ständers skrivelse den 12 maj 1841 angivna grunder i avseende å dispositionen av besparingar å huvudtitlarna. Då emellertid det till ministern för utrikes ärendena för innevarande år utgående representationsbidraget möjligen kan anses vara något knappt tillmätt och prövning av denna fråga icke lär kunna ske vid innevarande års riksdag, vill utskottet icke motsätta sig, att medel till avlöning åt chauffören ävensom kostnaderna för automobilens underhåll och drift må intill den 1 juli 1923 beredas på samma sätt som hittills.

I samband med behandlingen av detta anslag har utskottet ansett sig böra beröra vad riksdagens revisorer i sin berättelse om den år 1921 verkställda granskningen av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1920 (sid. 9—12) anført i fråga om dispositionen av lösenavgifter vid utrikesdepartementets passavdelningar.

Revisorerna anföra här, efter att hava lämnat en del uppgifter

rörande lösenavgifterna och kostnaderna för utrikesdepartementets båda passavdelningar, följande:

»Vad angår det förhållandet, att utgifterna under år 1920 för den ena av nämnda passavdelningar delvis bestritts från tredje huvudtitelns allmänna besparingsfond, har detta förhållande redan varit föremål för anmärkning av riksdagen, som i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 juni 1921, nr 3 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet, framhållit, att anlita det av sagda besparingsfond för berörda ändamål icke överensstämde med de av 1841 års riksdag angivna grunder för dispositionen av besparingarna å huvudtitlarna.

Vidkommande kostnaderna i övrigt för mera nämnda avdelningar, vilka kostnader enligt den här ovan lämnade redogörelsen bestritts från olika riksstatsanslag, har det givetvis väckt revisorernas uppmärksamhet, att samtidigt som statsverket fått vidkännas så dryga kostnader för dessa avdelningar, vid samma avdelningar influtna löseninkomster till så betydande belopp tillfallit den person, som uppehållit den av statsmedel avlönade kabinettssekreterarbefattningen. Framhållas må jämväl, att vid beskickningar och konsulat, med undantag av de olönade konsulaten, motsvarande sportelinkomster icke förekomma, enär vid dessa passviseringsavgifterna i sin helhet utgå i form av stämpelavgift, som odelad tillfaller statsverket.

Visserligen torde enligt gällande bestämmelser angående expeditionslösen vederbörande befattningshavare inom utrikesdepartementet vara berättigad att uppbära nu ifrågavarande lösenavgifter, men då berörda avgifter efter vad revisorerna kunna finna, icke omnämndes vid framläggandet för innevarande års riksdag av förslag till nya stater för den diplomatiska och konsulära personalen inom utrikesdepartementet och följaktligen icke någon hänsyn därtill togs vid fastställandet av sagda stater, hava revisorerna ansett sig böra bringa nu relaterade förhållanden till riksdagens kännedom.»

Med anledning av detta revisorernas uttalande har kabinettssekreteraren den 27 december 1921 avgivit förklaring och därvid anfört följande:

»Vidare har det väckt revisorernas uppmärksamhet, »att samtidigt som statsverket fått vidkännas så dryga kostnader för dessa avdelningar, vid samma avdelningar influtna löseninkomster till så betydande belopp tillfallit den person, som uppehållit den av statsmedel avlönade kabinettssekreterarebefattningen.» Det bör härtill anmärkas, att båda dessa passavdelningar visserligen tillskynda statsverket avsevärda utgifter, som

betunga tredje huvudtitelns olika anslag, men att de samtidigt tillföra statsverket högst betydande belopp i form av stämpelmedel, som, ehuru de icke komma tredje huvudtitelns anslag till godo, likväl utgöra en ingalunda oviktig inkomstkälla för statsverket. Vad särskilt den utländska passavdelningen angår, så består dess verksamhet icke allenast i att behandla frågor om visering, som verkställas av utrikesdepartementet, för vilka, förutom stadgad stämpelavgift, de av kabinetssekreteraren uppburna lösenavgifterna upptagas. Dess ojämförligt största arbetsbörda utgör nämligen att behandla förfrågningar från beskickningar och konsulat, huruvida visering i olika fall kan beviljas eller icke. Dessa viseringar, som, i de fall de beviljas, verkställas av vederbörande beskickning eller konsulat, medföra för statsverket en inkomst i form av stämpelmedel till belopp, som mångdubbelt överstiger utgifterna. Det synes sålunda icke fullt riktigt att jämföra de löseninkomster, som den utländska passavdelningen tillför kabinetssekreteraren, med de utgifter, som för densamma upprätthållande i sin helhet krävas. Dessa utgifter hänföra sig, som sagt, till ojämförligt största delen till det arbete, som avdelningen har med de i utlandet verkställda viseringarna.

Revisorerna anföra slutligen i ifrågavarande § 2: »Visserligen torde enligt gällande bestämmelser angående expeditionslösen vederbörande befattningshavare inom utrikesdepartementet vara berättigad att uppbära nu ifrågavarande lösenavgifter, men då berörda avgifter, efter vad revisorerna kunna finna, icke omnämndes vid framläggandet för innevarande års riksdag av förslag till nya stater för den diplomatiska och konsulära personalen inom utrikesdepartementet och följaktligen icke någon hänsyn därtill togs vid fastställandet av sagda stater, hava revisorerna ansett sig böra bringa nu relaterade förhållande till riksdagens kännedom».

Med anledning härav torde böra framhållas, att dessa lösenavgifters höga belopp är av övergående natur. I samma mån som pass- och viseringstvånget i de olika länderna inskränkes eller upphäves, komma dessa avgifter att minskas eller upphöra. Utvecklingen går ock i den riktningen, att viseringstvånget kommer att mellan allt fler länder upphävas, och till svenska regeringen har framställning i sådant syfte redan från ett par håll gjorts. Då det gällde att fastställa en ordinarie lönestat, synes det icke hava varit påkallat att taga hänsyn till en löseninkomst av övergående natur som den nu ifrågavarande. Detta torde hava varit orsaken till att man icke funnit anledning att för riksdagen särskilt påpeka förhållandet.»

Utskottet, som instämmer i vad revisorerna anfört och finner det mindre lämpligt, att kabinetssekreteraren uppbär sportelinkomster

till belopp, vida överstigande den enligt stat till honom utgående avlöningen, har ansett sig böra föreslå, att åtgärder vidtagas för lösenavgifternas indragning. Att så sker är för övrigt endast ett fullföljande av vad som i likartade fall ägt rum inom andra delar av statsförvaltningen under de senaste åren. I detta fall synes därjämte den omständigheten, att staten måste vidkännas betydande kostnader för passavdelningarna, utgöra ett ytterligare skäl för indragning till statsverket av de vid passens utlämnande utgående lösenavgifterna.

Utskottet har med anledning härav ansett riksdagen böra hos Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av åtgärder i denna riktning, vilket, enligt vad utskottet inhämtat, jämväl föreslagits av allmänna civilförvaltningens lönenämnd i ett den 18 februari 1922 avgivet utlåtande.

För beredande åt kabinettssekreteraren av någon ersättning för den förmån, han förlorar genom dessa sportlers indragning till statsverket, har utskottet ansett sig böra föreslå, att det för närvarande till kabinettssekreteraren under viss förutsättning utgående bidraget till representationskostnader höjes från 3,000 kronor till 6,000 kronor för år. Då denna förhöjning icke kan vinna tillämpning förrän från och med år 1923, synes kabinettssekreteraren böra till den dag före den 1 januari 1923, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma, bibehålla sportelinkomsterna.

Utskottet anser alltså, att medelsbehovet å detta anslag bör för tiden 1 januari—30 juni 1923 bestämmas till hälften av det för innevarande år beviljade beloppet, 470,000 kronor, ökat med 3,000 kronor, motsvarande förhöjningen i kabinettssekreterarens representationsbidrag, eller hälften av 473,000 kronor, d. v. s. 236,500 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) för tiden den 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie förslagsanslaget till utrikesdepartementet, nu 470,000 kronor, med 236,500 kronor;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t må föranstalta om att de till kabinettssekreteraren nu utgående lösenavgifterna för passvisering skola från den dag Kungl. Maj:t bestämmer, dock senast den 1 januari 1923, av honom till statsverket redovisas;

c) medgiva, att efter det de i mom. b) omförmälda lösenavgifterna indragits till statsverket kabinettssekreterare, som är gift, skall fr. o. m. år 1923 äga såsom

bidrag till representationskostnader åtnjuta ett årligt belopp av 6,000 kronor, att utbetalas i den ordning, som beträffande lön är stadgat.

Stockholm den 28 april 1922.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS,

Närvarande: se under utlåtandet nr 50.

Reservation:

av herrar *J. B. Johansson, P. B. Nilsson* i Landeryd och *J. D. Norman*, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»I fråga om nu förevarande anslag — — — 236,500 kronor.

Utskottet har icke funnit — — — å huvudtitlarne. Utskottet har emellertid icke velat motsätta sig att medel — — — som hittills.
